

Kohán György
(fotó: Aranyossy Szilárd)

az elődök festői felismeréséből, de Kohán munkáin a drámai hangulat olyan fojtott, belső energiákat kifejező eszközöket vonultat fel, amely csak az ő munkáira jellemző. A *Gémeskút* című képen már érezhető a későbbi művek summázó, absztraháló megoldása, ahol a fehér falú tanyaépület falrészletének feltja szinte belevág a sötétbarnákkal és kékesfeketékkel festett boglya félkör alakú formájába, hogy tovább vezesse szemünket a gémeskút ágas-bogas törzse felé.

Az itt kiállított *Kovács* című szénrajza méltó reprezentánsa a mexikói monumentalisták hatására kialakult látásmódjának, melyben a formák kubisztikus megformálása ötvöződik a fény-árnyék drámai használatával. *Napraforgó* című nagyméretű vászna kiérlelt kompozíció, mely sok változatban maradt ránk. Ezen, a komódon elhelyezett napraforgócsokor organikus formái izgalmas kontrasztot alkotnak a bútor és a rajta elhelyezett tárgyak – doboz, üvegcsék – éles, szögletes formáival.

A *Tanya viharban* című festményének erővonalai és erőteljes színhasználata mind-mind alárendelődik a művész belső feszültsége és a választott téma drámai hangulata kifejeződésének.

Végül a *Vásárhelyi utcarészlet* című munkáját taglalva megállapíthatjuk: a tiszta színekből felépített, erősen konstruktív és még erőteljesebb dekoratív megoldások párosulnak egy olyan letisztult kompozíciós megoldással, ahol a képmező jobb szélén elhelyezett fatörzs barna függőleges sávja szinte kiszélesíti a kép terét, hiszen szemünk kiegyensúlyozottan a kép széle által átvágott formát. A színes felületek egymásmellettsége, a patikamérlegesen kiegyensúlyozott felületek aránya a huszadik század magyar képzőművészetének egyik legmaradandóbb, egyik legletisztultabb művévé emeli ezt az alkotást.

Nagy Imre

EMLÉKEK A NAGYFORMÁTUMÚ MŰVÉSZRŐL Kohán Györgyről — a vásárhelyi hétköznapiakban —

*Sz*embe jövet a vásárhelyi főutcán tűnt föl — mintha zászlókat lengetnének —, óriási kezét — köszöntésemre — magasra emelve. Röstelkedve-pironkodva fogadtam ezt a széles gesztusokkal kísért baráti üdvözlést, hiszen igyekeztem ellenére, mindig megelőzőtt figyelmességével, érdeklődésével a találkozásokkor. Szikár, magas alkata folytán, úgy vélem talán hamarabb észrevehető az utca forgatagában, mert a legjobb szándékaim ellenére sem tudtam megelőzni őt tisztelem kifejezésében. Pályája kezdetén, fiatal korában Gyulán kovácsinasként kezdte életpályáját, és a kemény fizikai munka következtében tenyere szinte egy szeneslapát méretével vetekedett.

A kölcsönös szimpátia már főiskolai hallgató koromban elkezdődött. Itthon egy kiállítás megnyitóján mutatkoztam be neki, és rendkívüli kitüntetésnek tekintetem, hogy fönntartás nélkül elfogadott és bizalmába is fogadott. Egyébként legendás volt az emberi kapcsolatokban tanúsított tartózkodása: a gorombaságig is elment, ha valaki tolakodó módon próbált vele kapcsolatot teremteni. Közös érdeklődésünk fő mozgatója, a XX. század képzőművészeti mozgalmainak számbavétele, elemzése megteremtette a kölcsönös szimpátiát és számomra azt a kitüntető bizalmat, hogy baráti gesztussal elfogadott, mint zöldfülű kezdő festőtanoncot. A magas kézlengetésnek szinte elmaradhatatlan folytatása volt a széles mosollyal kísért kérdés: „Mi újság kedves barátom???...dolgozol...dolgozol...majd megnézem, hogy haladsz.”

Ez a nagyvonalú figyelem a jelentős mester részéről számomra meghatódottságot okozott, mert az is ismert volt, hogy ő mások munkájának megtekintésére nem volt hajlandó. Életmódjára jellemző volt, hogy visszavonultan élt, és a Gyula, Budapest, Vásárhely közötti háromszögben ingázott, attól függően, hogy anyagi helyzete engedte. Szinte napról napra élt. Támogató és jószívű baráti körnek köszönhetően kapott vacsorát, ebédet naponként és némi pénzt segítségként a dr. Sipka házaspártól, dr. Kószó Páltól, Tóth Imrétől, a villanyszerelőtől és további jóérzésű vásárhelyiektől.

Az ötvenes években kiállítani nem igen engedték, mert piktúráját formalistának tartották — e méltatlan helyzet miatt kényszerült időnként a Bandula kocsmában nyomorult élethelyzetét fedtetni. A hatvanas években a Szántó Kovács János utcában Fári Béláéknál lakott albérletben. Ekkor már

kezdtett felszabadultabban élni. A tanítás mellett, ha az időm engedte, rendszeresen látogattam, mert nekem Vásárhelyen Ő volt az, akivel közös irányba mozdult az agyunk. Csengetésemre finoman meglebbent a függöny, és ha nem kívánt személy volt a látogató, vele nem foglalkozott. Engem meglátva megint, mint mindig, megjelent a függöny előtt az az óriási tenyér — jelezve számomra a bebocsájtást. A lakás polgári ízléssel volt berendezve. Tágas, középen egy súlyos, fágott asztallal, amely alatt egy nagy középszőnyeg volt, alatta felhalmozva feküdtek a nagyméretű vásznak és a farostlemezeire festett képek. Némi beszélgetés s egy pohár bor után, fürkésző tekintettel és tőle szokatlan szerénységgel elhangzott a kérdés:

„Kis komám, szeretné-e látni az utóbbi munkáimat?” Alig hallhatóan, izgalommal mondtam: igen. Közös leemeltük az asztalt, a szőnyeget föltekertük, és egyenként, lapozgatva feltárult előttem — mint egy titkos szeánszon — azoknak a képeknek az üzenete, amelyeket robusztus személyiségével és széles gesztusokkal megfogalmazott. Ezután csend lett. Keveset beszélünk. A szavak helyett a látvány atmoszférája átragyogott az időben, és szellemi sugárzása feleslegessé tette a szavak jelenlétét.

Albérletben laktunk feleségemmel, mint ifjú házaspár, a Vajda utcában, nagyon szerény körülmények között. Egy késő nyári délután váratlanul megjelent Kohán, érdeklődve az elkészült munkáim iránt. Zavarban voltam, a szoba oly kicsi volt, hogy ketten alig férünk el benne, így a folyosón kiterítve tudtam csak bemutatni az utóbbi hetekben készült képeimet. Itt is keveset beszélt, ha valami tetszett neki, a hátamat meglapogatta barátilag — ez volt a minősítése.

Az utolsó találkozásunkra fájdalmasan emlékezem. 1966-ban hetente Budapesten jártam, mert Budán a műhelyben szőtték az *Életfa* című gobelinem. A Nyugati pályaudvarral szemben levő közértben hazautazás előtt este mindig meleg kolbászt vettem. Itt, a bolt előtt futottam össze utoljára vele. Nagyon sápadt volt, és rosszul nézett ki. A kezemet szorongatta és szinte éreztem: búcsúzik. A vonat indulásáig alig volt egy-két percem. Jöttem és maradtam volna is egyben. Fájdalom! Gyulán a temetésén láthatam viszont, késő ősszel, de ekkor már elmaradt annak a nagy csontos kéznek a baráti integetése.

Hézsó Ferenc